

## ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ БІЗНЕСОМ

Вольська В. В. к.е.н., доцент

**Постановка проблеми.** Сучасні ринкові умови, нове економічне мислення, поява нових організаційно-правових форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків зумовлюють необхідність удосконалення бухгалтерського обліку як складової частини економічної інформації, необхідної для управління підприємствами малого бізнесу на всіх рівнях. Обліково-аналітичне забезпечення управлінської діяльності є важливим інструментом оцінки економічної ефективності підприємств і всієї системи господарювання. Нині підприємствам малого бізнесу доводиться працювати в умовах жорсткої конкуренції. Будь-яка зміна в зовнішньому середовищі вимагає від керівників швидкого реагування та прийняття рішень для підтримки конкурентоспроможності. Своєчасне прийняття управлінських рішень допоможе адаптуватися підприємствам до змін в зовнішньому середовищі. Саме правильно організований механізм обліково-аналітичного забезпечення допоможе зменшити дебіторську заборгованість, підвищити фінансову стійкість та ефективність функціонування підприємств малого бізнесу.

**Аналіз останніх досліджень.** Проблеми ведення бухгалтерського обліку висвітлені у працях таких відомих вчених-економістів, як Бутинець Ф.Ф., Дем'яненко М.Я., Жук В.М., Кірейцев Г.Г., Кузьмінський А.А., Лінник В.Г., Лузан Ю.Я., Михайлов М.Г., Савчук В.К., Сук Л.К., Ткаченко Н.М., Цаль-Цалко Ю.С. та ін. Проте проблема обліково-аналітичного забезпечення саме підприємств малого бізнесу є недостатньо дослідженою і тому є актуальною до розгляду.

**Метою дослідження** є обґрунтування теоретико-методологічних основ, спрямованих на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення як важливої передумови підвищення ефективності процесу управління малим бізнесом.

**Об'єкт та методика досліджень.** Об'єктом дослідження є господарська діяльність підприємств малого бізнесу. Методологічною основою дослідження розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління малим бізнесом є методи системно-структурного аналізу та діалектики, статистично-економічний метод.

**Результати досліджень.** Бухгалтерський облік на підприємствах малого бізнесу ведеться згідно Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996-XIV від 16.07.1999 р. [3]. Методологічні та методичні питання обліково-аналітичного забезпечення підприємств малого бізнесу в Україні регулюються нормативними документами, які призначені одночасно для малих, середніх та великих підприємств. Це стосується також положень (стандартів) бухгалтерською обліку (П(С)БО. Винятком є П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" [6], що застосовується лише суб'єктами малого бізнесу.

Згідно з Господарським кодексом України [2] від 16.01.2003 р. № 436-IV суб'єктами малого підприємництва є суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Слід зазначити, у 1992 році в Україні налічувалося 67,7 тисяч малих підприємств. Потім темпи росту даного показника знизилися, а, починаючи з 1997 року, кількість малих підприємств додалося на 40 тис, в 1998 - на 37 тис. Це пов'язане із введенням з вересня 1996 року гривні та закінченням періоду інфляції. У 2012 році малі підприємства склали 344,0 тисячі, з них 44,4 тисячі аграрні.

Частка малих підприємств у % до загальної кількості підприємств - 94,3 %, частка середніх підприємств - 5,5 %, великих - 0,2 %. Слід відмітити, за останні три роки кількість малих підприємств поступово стала зменшуватись і становила у 2012 р. 96 % до 2010 р.

В економіці розвинених країн малі форми господарювання є основним джерелом праці. Близько третини робочих місць (31,8%), наприклад у США, надають фірми з кількістю працюючих менше ніж 100 осіб; в Англії – близько 26%; у Німеччині – 17%; у Данії, Нідерландах – 40 % тощо [5]. В Україні даний показник становить близько 25,6 %.

Успіх малого бізнесу безпосередньо залежить від ефективного використання в процесі господарських операцій наявних ресурсів. Підприємницька діяльність складається з трьох взаємопов'язаних елементів: інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Для узгодження різних видів діяльності існує специфічна функція – управління, що забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання діяльності [1, с.16]. Обліковий процес діяльності підприємств малого бізнесу виступає в тісному взаємозв'язку з процесом управління [4, с.248].

Сутність проблеми полягає у встановленні того, чи можуть різні за розмірами і правовим статусом підприємства керуватись в управлінні однаковими обліковими положеннями. Окремі вчені вважають, що бухгалтерські стандарти повинні бути універсальними і застосовуватись однаково до всіх підприємств. Цей аргумент підкріплюється також тим, що завдяки застосуванню єдиних стандартів бухгалтерського обліку можна забезпечити порівнянність фінансової звітності різних за розміром та організаційно-правової форми підприємств.

Слід відмітити, базою для побудови механізму обліково-аналітичного забезпечення є організаційна та виробнича структура управління підприємств малого бізнесу. З урахуванням потреб управління облік повинен відповідати загальному принципу організації бухгалтерського обліку: задоволення потреб персоналу різних рівнів управління в необхідній для прийняття рішень інформації.

З огляду на те, що бухгалтерський облік відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень, необхідно враховувати вимоги, які ставлять перед ним користувачі облікової інформації малих підприємств. На підприємствах малого бізнесу акцент переноситься на внутрішнє використання облікової інформації, оскільки основними користувачами є органи державного регулювання і контролю. Відповідно саме на них повинно бути зорієнтована система бухгалтерського обліку малого підприємства, яка повинна забезпечувати: своєчасне надання та обробку облікової інформації з мінімальними витратами; швидку підготовку фінансової звітності; точність та суттєвість інформації.

**Висновки.** Кожне підприємство малого бізнесу повинне мати певний інструментарій для організації дієвого бухгалтерського обліку, реалізації облікової політики, що дозволяє формувати достовірну і надійну інформацію в системі рахунків, в регістрах управлінського та податкового обліку, у звітності, у тому числі формованої за вимогами МСФЗ, що в сукупності характеризує обліково-аналітичне забезпечення та управління її діяльністю.

#### ***Використані джерела інформації***

1. Вербило О.Ф. Управлінський облік: навч. посібн. / О.Ф. Вербило, Н.М. Коробова, В.М. Ярошинський. – Вид. 2-ге, переробл. і доп. – К. : НАУ, 2008. – 456 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV
3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996-XIV від 16.07.1999 р.
4. Левицька С. О. Методика організації та перспективи розвитку управлінського (внутрішньогосподарського) обліку / С.О. Левицька // Університетські наукові записки. – 2007. – № 3(23). – С. 245–253.
5. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу / С.І. Дробязко, Т.М. Козир, С.Б. Холод. За заг.ред. П.Й. Атамаса – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" № 39 від 25.02.2000 р.